

L'escola que perdem

Els mestres, els pedagogs assistim silenciosament des de fa temps a l'enfonsament d'una escola pública, la dels últims 30 anys, protagonitzada per uns ensenyants forjats en les mil lluites per una escola no jeràrquica, democràtica, oberta, participativa i per descomptat catalana, en el sentit més original del terme. Aquest procés s'ha accelerat darrerament amb una sèrie d'iniciatives legislatives, però també a partir de decisions que van ofegant l'escola entesa com a treball d'equip. Així les coses, sembla que haurem d'empassar-nos el retorn de direccions escolars amb prerrogatives que recorden el famós cos de directors, contra el qual molts i moltes vàrem rebel·lar-nos.

Evidentment, no hi ajuda la permanent situació anestèsica en què es troba la capacitat de resposta social i professional i que fa que anem encaixant estoicament cop darrera cop. Perquè els plantejaments polítics educatius que bufen triomfin i no topin amb excessius obstacles calia, com ho veiem en altres àmbits, una campanya mediàtica adequada que prepari el subconscient col·lectiu i faci de vaselina per fer entrar el que en uns altres moments històrics fóra motiu de mobilitzacions professionals contundents. Al llarg del curs passat vam assistir a la publicació de notícies i titulars als diaris que anaven poc a poc creant un ambient propici per a decisions que no trigarien a arribar.

El raonament de fons que s'utilitza per aquest canvi i per d'altres que s'estan cuinant és sobretot el "fracàs escolar". És cert que hi ha escoles que funcionen millor que d'altres, però no és menys cert que el concepte de fracàs escolar és una invenció. Simplement no existeix. Com deia Ghandi, "La nostra recompensa es troba en l'esforç i no en el resultat. Un esforç total és una victòria completa". Fracassa un alumne que s'esforça però no assoleix els mínims establerts? Són correctes els mínims que se li marquen? Per què un alumne no treballa com voldríem? Cal imputar-lo a l'organització escolar? Als mestres? A la direcció del centre? A la família? A l'entorn?

Paradoxalment, els gurus de torn s'omplen la boca amb el concepte de la cultura de l'esforç, però què vol dir això? Són d'aquelles expressions que han fet fortuna, que han aconseguit fer-se un lloc en la imaginari col·lectiu i que passen a formar part del vocabulari habitual. És com inventar la sopa d'all. Qualsevol pedagog sap que l'esforç no apareix de manera gratuïta, sinó quan hi ha motivació, interès i emocionalment l'alumne no té ocupat el seu cervell per altres problemes que no li pertoquen. Per definició les persones volem i tenim ganes d'aprendre. I és per això que la feina del mestre és tan gratificant. El que passa és que la pedagogia no interessa, és a dir, interessa poc l'esforç encara que n'hi hagi que s'omplin la boca amb el terme. Interessen els resultats. Interessa que els informes de les fundacions corresponents, o els informes Pisa, o els sursum corda, donin que tenim nota alta i així els polítics podran anar-se a dormir tranquils.

És per aquesta raó que als responsables educatius els agafa la fal·lera de les avaluacions externes asèptiques, de les proves diagnòstiques cada cop en cursos més baixos, ignorant que els mestres, els centres, no solament podem donar aquesta informació ràpida sense aquestes proves, sinó que a més la podem contextualitzar i per tant donar-li un valor afegit. Hem hagut d'assistir a descobriments sorprenents com que l'ensenyament secundari no funciona bé per culpa del mal funcionament de la primària. Haver de sentir aquest tipus de comentaris per part de responsables polítics per tal de fer un discurs populista depenent de l'auditori que t'escolta, és francament deplorable. Els equips pedagògics dels centres mereixen més respecte. Han hagut de batallar els últims anys amb situacions veritablement difícils a causa de la manca de recursos per fer front a l'allau d'alumnes immigrants que presenten una casuística social, familiar i educativa variada. És

en aquestes condicions que m!

olts claustres, molts equips pedagògics han confegit projectes educatius per tan d'afrontar la nova realitat educativa sobrevinguda i que de retruc també revertia positivament en l'alumnat autòcton. Sovint molts d'aquests projectes malviuen o sobreviuen a pesar de l'administració educativa. Aquests són els veritables projectes educatius, no els que puguin proposar la nova fornada de directores escolars gestors, sinó els que dimanen de la vitalitat, l'entusiasme i professionalitat dels ensenyants, dels equips de mestres, veritable motor de canvi dels centres.

Com que el que de debò preocupa no és la qualitat educativa, sinó els resultats, cal convertir els centres en "oficines de la caixa", on el director, a canvi de una més bona remuneració i categoria professional, administri des de dalt un pla que faci que surtin els resultats desitjats i si això funciona les escoles rebran més recursos i d'aquesta manera potser arribarem a tenir escoles de primera, segona i tercera divisió. Lògicament, les escoles que tinguin un alumnat amb problemàtica, econòmica, social, familiar, etc, no cal que es trenquin la closca, seran les de divisió regional preferent. Pregunta: fracassa un alumne que és immigrant, que té el problema de l'adaptació, de la llengua, que ve d'un entorn socio-econòmic deprimat si no aconsegueix els mínims?

Davant de certes decisions polítiques sorprenents, poc mesurades i poc consensuades un acaba suposant que el concepte poc intel·lectual que les regeix és el de: "això ho arreglo jo". Evidentment, i com ja hem comentat abans, cal recobrir aquest concepte de la corresponent argumentació, de la qual se n'encarreguen el senedrí de gurus de torn que òbviament canvien depenent de les modes i els vents que bufen. Ara toca parlar d'excel·lència, de fomentar el talent, de donar recursos només en funció dels resultats, dels famosos resultats. Això simplement té un nom: l'ensenyament discriminatori.

Un altre exemple del desgavell general podria ser l'obsessió per les anomenades Tecnologies de la informació. El parc informàtic de la majoria de centres públics de primària és deplorable. El funcionament de les xarxes informàtiques educatives és deficient i sovint no suporten l'ús continu de continguts curriculars digitals. Quan en països molt més avançats que el nostre han decidit incorporar continguts digitals ho han fet amb molta més prudència. Però, aquí, van deixar tot el personal perplex anunciant que els alumnes de cinquè i els d'ESO rebrien un portàtil. Després, naturalment, la realitat ha estat un altre. N'estem fent un gra massa, simplement. En el nostre país, Catalunya, som experts en posar el carro davant dels bous. Segurament les noves generacions dominaran les tecnologies de la informació fins i tot a pesar nostre.

Els ordinadors són útils, molt útils, però aquesta obsessió està deixant de banda aspectes educatius tant o més importants. La tecnologia per si sola no resoldrà els problemes de les competències educatives de l'alumnat. Recordo les declaracions que sobre aquest tema va fer fa poc, precisament, una persona tan poc sospitosa de marginar la tecnologia com la directora de Microsoft Espanya, i deia una cosa tan simple com certa, l'ús de l'ordinador no implica un millor aprenentatge en ell mateix, significa disposar d'una eina molt profitosa i que ben utilitzada ens pot ajudar a estalviar temps, aprendre més autònomament, treballar de manera cooperativa, etc.

Poc o gens es tenen en compte les opinions dels veritables professionals de l'ensenyament, que no són els sindicats, que no són els representants de l'associació de directores, que no són els convidats de torn als debats televisius, que no són els representants del consell escolar de Catalunya. Importa poc aprofitar l'experiència educativa dels mestres. Lamentablement el professional de base acostuma a tenir poca o

nul·la capacitat per intervenir en aquesta mena de debats socials. Les cadenes de televisió, quan programen un debat sobre tema educatiu, (quin horror!) tenen per descomptat a punt la "nòmina d'experts" que cal convidar als programes i que acostumen a deixar els professionals perplexos. Acostuma a ser un bon profilàctic abstenir-se de veure aquests debats.

No voldria acabar aquest article sense parlar del sindicats. Lògicament, aquestes organitzacions estan preocupades per altres temes. Temes corporatius i sindicals. És a dir, no representen el pensament crític de bona part dels professionals. Les seves plataformes reivindicatives, a vegades són estratègiques i naturalment lluiten per la seva quota de protagonisme i d'incidència. En la seva defensa cal dir que si no hi haguessin organitzacions sindicals la pedregada seria més forta. Dit d'una altra manera, no hi ha res més.

Futur negre, molt negre per l'ensenyament i no precisament perquè els escolars catalans tinguin una nota baixa en l'informe Pisa, per dir alguna cosa. Potser també seria interessant passar aquesta mena de proves que donen lloc a tantes decisions i a tants canvis i descobreixen tantes deficiències i fracassos a altres col·lectius que no fossin els estudiants. I veure'n "els resultats".

Francesc de Gispert, 13 d'abril del 2010